

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาในระดับที่สำคัญที่สุด เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาของชาติ ทั้งนี้ เพราะเป็นการศึกษาที่จัดให้ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ เป็นการศึกษาภาคบังคับที่เป็นบริการของรัฐซึ่งรัฐได้พยายามจัดและสนับสนุนให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานให้คงสภาพอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ เพื่อจะได้ไปประกอบอาชีพ สมควรแก่วัยและความสามารถและดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่าการประถมศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความมั่นคงและสร้างความก้าวหน้าของชาติ เพราะประชาชนส่วนใหญ่สิ้นสุดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นต้น ถ้าการศึกษาระดับประถมศึกษาไม่คุณภาพก็หมายถึงประชากรส่วนใหญ่ของชาติก็จะมีคุณภาพด้วย

การบริหารงานของหน่วยงานระดับต่าง ๆ ตามโครงสร้างของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ถือว่าโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดในการนำนโยบาย นำหลักสูตรไปปฏิบัติ เพื่อให้การศึกษาแก่นักเรียน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นการระเป็นความรับผิดชอบโดยตรงของผู้บริหารโรงเรียนที่จะรักษาไว้ซึ่งระบบบริหารที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้สรุปไว้ว่า "โรงเรียนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นหน่วยปฏิบัติ และผลการจัดการศึกษาจะเป็นเช่นใดนั้นเกิดขึ้นที่โรงเรียน" ด้วยเหตุนี้โรงเรียนจึงมีภารกิจหลักคือ การจัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร นั่นคือ คุณภาพที่พึงประสงค์ทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกกลุ่มประสบการณ์ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสุขภาพอนามัยที่ดี

โรงเรียนเป็นระบบสังคมระบบหนึ่ง อาคารเรียน หลักสูตร แบบเรียน อุปกรณ์ในการเรียนการสอนจะดีอย่างไรก็ตาม จะไร้ความหมายถ้าคนใช้สิ่งเหล่านี้ไม่มีความสามารถพอ ไม่มีความตั้งใจหรือพอใจจะใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมความว่าความเจริญในวงการศึกษาขึ้นอยู่กับบุคคลหลายฝ่าย แต่ที่สำคัญที่สุดคือ ผู้บริหารการศึกษากับครู และผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาก็เป็นตัวบ่งชี้ถึงความล้มเหลวหรือความสำเร็จของการจัดการศึกษาในโรงเรียน (ภิญโญ สาธร, 2516) ทั้งนี้เพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้รับนโยบายและมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานบริหารโรงเรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา และมีบทบาทในการบริหารงานตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจะประสบความสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการบริหารงานทุกอย่างของโรงเรียน แฮมเมอร์ (Gold Hammer, Keith : 1967) ได้กล่าวว่า "คุณภาพของการศึกษาระดับประถมศึกษานั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของครูใหญ่ ครูใหญ่เป็นเช่นไร โรงเรียนก็เป็นเช่นนั้น ครูใหญ่จะต้องมองเห็นและใช้ความสามารถของผู้ร่วมงาน และเป็นผู้กระตุ้นผู้ร่วมงานให้เกิดความเชื่อมั่นและร่วมมือกันทำงาน"

การที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือของผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนได้นั้น ครูใหญ่จะต้องมองเห็นปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้น จะต้องเป็นผู้นำที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเรียนการสอนของครู กับสามารถปรับปรุงแก้ไขงานและปัญหาต่างๆ ของโรงเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ สมาน แสงมลิ (2513) ได้กล่าวไว้ในที่ประชุมอบรมครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาในส่วนภูมิภาคของกรมสามัญศึกษา ณ ครูสัมมนาจารย์ว่า "ครูใหญ่เป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในเรื่องของการบริหารการศึกษา เพราะครูใหญ่เป็นหัวหน้าหน่วยบริหารที่เล็กที่สุดในการจัดการศึกษา นโยบายต่าง ๆ หลักสูตร ตลอดจนจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาในโรงเรียนจะนำไปใช้หรือไม่ขึ้นอยู่กับครูใหญ่ทั้งสิ้น ถ้าครูใหญ่ไม่เข้าใจหน้าที่ของตน ไม่ดำเนินนโยบายไปให้ถูกต้องแล้ว นโยบายต่างๆ ก็จะไม่เป็นไปตามที่ทางราชการต้องการ"

ครูใหญ่จะต้องเป็นผู้ดูแลกิจการงานทุกด้านของโรงเรียนให้ดำเนินไปอย่างสอดคล้องกันเพื่อมุ่งต่อการให้การศึกษาแก่นักเรียน งานของโรงเรียนแบ่งออกอย่างกว้างๆ ได้ 3 อย่าง คือ งานเกี่ยวกับวิชาการ งานเกี่ยวกับธุรการ และงานเกี่ยวกับการบริหารและปกครอง

นักเรียน (พนัส หันนาคินทร์, 2524)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528) ได้กำหนดงานบริหารโรงเรียนประถมศึกษาประกอบด้วยงาน 6 งานคือ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานทั้ง 6 งานนี้มีเป้าหมายหลักร่วมกันคือ ให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตร โดยมีงานวิชาการ เป็นหลัก ส่วนงานอื่นเป็นงานสนับสนุนส่งเสริมงานวิชาการให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่โรงเรียนประถมศึกษาจะต้องมีผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ

ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารคือ ผู้บริหารที่มีคุณลักษณะที่ดี มีคุณธรรม มีความรู้ และทักษะในการบริหารเป็นอย่างดี ทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการบริหารของผู้บริหารได้แก่ ทักษะด้านเทคนิควิธี ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านความคิดรวบยอดของหน่วยงาน ผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะด้านใดมากที่สุดเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบตามตำแหน่งหน้าที่และปริมาณงาน เป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ , 2529.)

วิจิตร ศรีสอาน (2523) กล่าวว่า ผู้บริหารมีภารกิจสำคัญหลายด้านจะต้องทำงานกับสิ่งของและทำงานกับคน จะต้องเกี่ยวข้องกับกิจการภายในและภายนอกโรงเรียน ผู้บริหารจึงเป็นศูนย์กลางของกิจกรรม การที่ผู้บริหารการศึกษาจะกระทำภารกิจได้ตามเป้าประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในเรื่องที่อยู่ในขอบเขตของภารกิจได้อย่างดี แคทซ์ (Robert L. Katz, 1955) ได้ใช้วิธีที่เรียกว่า "สามทักษะ" (Three Skill Method) วิเคราะห์ความรู้ความสามารถของผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารที่จะทำหน้าที่ของตนได้ดีเพียงใด ประสบความสำเร็จมากกว่ากันหรือไม่ ขึ้นอยู่กับทักษะ 3 ทักษะคือ ทักษะเชิงเทคนิค (Technical Skill) ทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ (Human Skill) และทักษะเชิงมโนคติ (Conceptual Skill)

พนัส หันนาคินทร์ (2524) ได้กล่าวถึงทักษะอันจำเป็นสำหรับนักบริหารไว้ว่า ในการทำงานทุกอย่าง สิ่งที่มีผู้ปฏิบัติงานจะไม่ลืมคือ ความสอดคล้องระหว่างเจตนารมณ์หรือ

จุดหมายของงาน และวิธีการทำงาน องค์ประกอบทั้งสองนี้ย่อมจะแยกจากกันไม่ออก ถึงแม้ว่าเจตนาจะดี แต่ถ้าวิธีการใช้ไม่ได้ ผลงานก็อาจจะไม่ดีหรืออาจล้มเหลว นอกจากจะต้องคำนึงถึงวิธีการที่เหมาะสมและแนบเนียนในการทำงานเพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายที่ต้องการแล้ว ผู้บริหารยังจำเป็นต้องสร้างทักษะต่างๆ ให้เกิดขึ้นเพื่อช่วยให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น ทักษะที่ผู้บริหารจำเป็นต้องสร้างขึ้นให้เป็นสมบัติประจำตัวคือ ทักษะในด้านกลวิธีการทำงาน (Technical Skills) ทักษะในด้านความคิดรวบยอด (Conceptual Skills) ทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation Skills)

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2529) ได้กล่าวถึงทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารไว้ว่า ตามปกติเรามักจะพิจารณาสมรรถภาพของครูใหญ่แต่เพียงบุคลิกภาพ รูปร่าง หน้าตา ท่าทาง ภายนอกของครูใหญ่แต่เพียงผิวเผินว่า เขาเป็นอย่างไรเท่านั้น หาได้ดูว่าเขาทำอะไร วิธีทำงานของเขาเป็นอย่างไร ดังนั้น ทฤษฎี 3 ทักษะ จะทำให้เราเห็นความสามารถในการปฏิบัติงานของครูใหญ่ได้มากยิ่งขึ้น ทฤษฎีนี้ประกอบด้วยทักษะในคตินิยม (Conceptual Skill) ทักษะในทางมนุษยสัมพันธ์ (Human Skill) ทักษะทางเทคนิค (Technical Skill)

โรเบิร์ต แอล แคทซ์ (Robert L. Katz, 1983) ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะที่สำคัญสำหรับผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพไว้ 3 ประการคือ ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skill) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Skill) และ ทักษะด้านคตินิยม (Conceptual Skill) ทักษะ (Skills) ในความหมายของ โรเบิร์ต แอล แคทซ์ หมายถึง ความสามารถที่พัฒนาได้ไม่จำเป็นต้องเป็นทักษะที่มีมาแต่กำเนิด นอกจากนี้ยังต้องเป็นทักษะซึ่งสามารถใช้ปฏิบัติงานได้จริง ไม่ใช่ทักษะที่แฝงอยู่ในตัว เพราะฉะนั้นเกณฑ์ที่จะใช้วัดความมีทักษะในที่นี้ก็ คือ การปฏิบัติงานอย่างได้ผลภายใต้สภาวะการณ์ต่างๆ กัน ผู้บริหารจำเป็นต้องมี

1. ทักษะด้านเทคนิคที่เพียงพอที่จะทำให้งานนั้น ๆ ที่ตัวเองรับผิดชอบ ประสบความสำเร็จได้ในทางเทคนิค
2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์เพียงพอที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อจะทำให้อุณหภูมิของทีมงานที่ตัวเอง เป็นผู้นำอยู่นั้น เป็นทีมงานที่มีประสิทธิภาพ มีการทำงานแบบร่วมมือประสานกัน

3. ทักษะด้านคตินิยมที่จะมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างกันของหน่วยงานต่างๆ ภายในองค์การ ซึ่งจะ เป็นตัวนำให้เขาเลือกกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่จะทำให้เกิดผลดี ที่สุดต่อองค์การทั้งหมดโดยส่วนรวม

ในการแยกการบริหารที่มีประสิทธิภาพออกมาเป็นทักษะทั้ง 3 ประการนี้ เป็น ประโยชน์สำหรับเป้าหมายในการวิเคราะห์(Analysis) แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ทักษะทั้ง 3 มีความสัมพันธ์กันและกันอย่างใกล้ชิด และไม่อาจตัดสินว่าทักษะใดเกิดขึ้นก่อนและทักษะใด เกิดหลังสุด อย่างไรก็ตาม เนื่องจากทักษะทั้ง 3 มีความเกี่ยวพันกันมาก จึงไม่เพียงแต่ชี้ให้เห็นว่าเราไม่สามารถจะหาคุณค่าของมันได้ถ้าแยกแยะทักษะทั้ง 3 ออกจากกันแล้ว การ บริหารงานในทุกระดับทักษะทั้ง 3 ก็เป็นสิ่งสำคัญต่อผู้บริหารในระดับความสำคัญที่แตกต่างกันไป

ทักษะด้านเทคนิค(Technical Skill) มีความสำคัญต่อความก้าวหน้าอย่างมาก ในการบริหารงานในองค์การ และจำเป็นอย่างแท้จริงในการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ ในระดับต้น แต่การบริหารงานของผู้บริหารในระดับต้นนี้ได้หยุดอยู่เพียงแค่นี้ ผู้บริหารจะต้อง ก้าวไปข้างหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานที่สูงขึ้น ดังนั้นทักษะทางเทคนิคสำหรับผู้บริหารก็ลด ความสำคัญลง จะมีก็เพียงแต่หาผู้ที่มีทักษะทางด้านเทคนิคนี้มาทำงานแทน ดังนั้นในผู้บริหาร ระดับสูงทักษะด้านนี้แทบจะไม่มีอยู่เลย แต่ผู้บริหารก็สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดตั้งทีมที่ปรึกษา(Staff) และมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้หัวหน้าฝ่ายทำหน้าที่ด้านเทคนิค แทน ผู้บริหารก็จะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์(Human Skill) มีความจำเป็นและความสำคัญต่อการ บริหารที่มีประสิทธิภาพทุก ๆ ระดับ ทั้งระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง ทั้งนี้เพราะ ผู้บริหารทุกระดับจะต้องทำงานกับบุคคลและกลุ่มบุคคลในองค์การ ดังนั้นความเกี่ยวข้องกับ การอำนวยความสะดวก การสื่อสารในองค์การ และมนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญต่อการบริหาร ทุกระดับ

ทักษะด้านคตินิยม (Conceptual Skill) เมื่อผู้บริหารก้าวไปในระดับที่สูงขึ้น ทักษะด้านนี้จะกลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับการตัดสินใจในเรื่องนโยบาย และการปฏิบัติงาน ในขอบข่ายกว้าง ๆ และเป็นทักษะที่สำคัญที่สุดสำหรับผู้บริหารระดับสูง การบริหารของผู้บริหาร

ในระดับต้นและระดับกลางอาจขาดทักษะด้านเทคนิคผู้บริหารก็สามารถหาบุคลากรมาทำงานแทนทักษะที่ขาดไปได้ แต่ถ้าผู้บริหารระดับสูงขาดทักษะด้านคตินิยมแล้ว ความสำเร็จของการบริหารงานภายในองค์การอาจเป็นไปได้ด้วยความยากยิ่ง ความสำเร็จของทักษะทั้ง 3 ด้านนี้จะแตกต่างกันออกไปในระดับความรับผิดชอบในการบริหารของผู้บริหาร แต่ทักษะทั้ง 3 ก็ไม่จำเป็นจะต้องมีมาแต่กำเนิด แต่อาจจะพัฒนาทักษะเหล่านี้ให้เป็นคุณสมบัติของผู้บริหารที่ดีและมีประสิทธิภาพได้

จากแนวความคิดของท่านผู้รู้ที่ได้กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า ในเรื่องทักษะการบริหารมีความสำคัญมากสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งต้องใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและให้ได้ผลคุ้มค่ามากที่สุด ที่จะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษาอันเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษา และการที่ผู้บริหารโรงเรียนมีทักษะการบริหารการศึกษาที่ดีก็เป็นการสร้างศรัทธาและสร้างความเชื่อถือให้เกิดขึ้นในตัวผู้บริหารเองที่จะเป็นผลให้บุคลากรในหน่วยงานร่วมกันทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สำนักงานการศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ มีหน่วยงานในสังกัด 174 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานการศึกษาอำเภอ 5 แห่ง สำนักงานกลุ่มโรงเรียน 20 กลุ่ม และโรงเรียนประถมศึกษา 149 โรงเรียน มีบุคลากรจำนวน 3,468 คน เป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานประจำสำนักงาน 179 คน และบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาทั้งหมด 3,289 คน มีจำนวนนักเรียนในปีการศึกษา 2534 จำนวน 60,601 คน (สำนักงานการศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ, 2534)

สำนักงานการศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ มีหน้าที่หลักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดให้เป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ตามตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้ 4 ประการคือ ภาวะสุขภาพ อัตราการเข้าชั้น คุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งสำนักงานการศึกษาจังหวัดสมุทรปราการได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยยึดเป้าหมายของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติเป็นหลัก ดังปรากฏผลงานตามตัวบ่งชี้ในแต่ละด้านดังนี้ (สำนักงานการศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ, 2534)

1. ภาวะสุขภาพ

ภาวะสุขภาพของนักเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ โดยเฉลี่ยสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนด (ร้อยละ 90) โดยมีสุขภาพอนามัยตามเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 95.28

2. อัตราการเข้าชั้น

อัตราการเข้าชั้นของนักเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด (เฉลี่ยร้อยละ 2) โดยมีอัตราการเข้าชั้นของนักเรียน โดยเฉลี่ยร้อยละ 4.65 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีอัตราการเข้าชั้นสูงสุดคือ ร้อยละ 10.09 (เกณฑ์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 7)

3. คุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ

คุณลักษณะของนักเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งพิจารณาจากผลการประเมินในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ภาคสุขภาพ และความแข็งแรง ปรากฏว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีคุณลักษณะตามเป้าหมายที่กำหนด และมีร้อยละของนักเรียนที่มี คุณลักษณะ เป็นที่น่าพอใจ ร้อยละ 90

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2533 ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ รวมทุกกลุ่มประสบการณ์ จำนวน 145 โรงเรียน ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินคุณภาพทุกกลุ่มประสบการณ์ทุกโรงเรียน

คะแนนที่-ปกติ	จำนวนโรงเรียน
73-75	1
70-72	-
67-69	-
64-66	4
61-63	8
58-60	10
55-57	16
52-54	15
49-51	29
46-48	23
43-45	14
40-42	18
37-39	4
34-36	3
รวม	145

หมายเหตุ โรงเรียนที่ใช้แบบทดสอบชุดเดียวกัน จำนวน 145 โรงเรียน อีก 3 โรงเรียน
ใช้ข้อสอบของโรงเรียนร่วมพัฒนาหลักสูตร และอีก 1 โรงเรียนเป็นโรงเรียน
เปิดใหม่ในปีการศึกษา 2534

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่าจำนวนโรงเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนที่-ปกติไม่สูงนัก จำนวนโรงเรียนที่ใช้แบบทดสอบชุดเดียวกันจำนวน 145 โรงเรียน มี 73 โรงเรียน มีคะแนนที่-ปกติ ตั้งแต่ 50 ขึ้นไป และ 72 โรงเรียนมีคะแนนที่-ปกติตั้งแต่ 49 ลงมา ถ้าคิดเป็นร้อยละ ประมาณร้อยละ 50 ที่มีคะแนนที่-ปกติต่ำ และโรงเรียนที่มีคะแนนที่-ปกติ ต่ำสุด คือ คะแนนที่-ปกติที่ 34

เมื่อดูจากตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้ 4 ประการดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าตัวบ่งชี้ใน หัวข้ออัตราการเข้าชั้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2533 ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการแล้วยังไม่เป็นที่น่าพอใจ

ในการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษาจะเน้นที่โรงเรียนเป็นสำคัญ และจากการศึกษาที่ว่า ทักษะการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลและผลกระทบต่อ การปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน อุปกรณ์การเรียนการสอน อาคารสถานที่ หลักสูตร แบบเรียน ตลอดจนวิธีดำเนินการต่าง ๆ จะประสบความสำเร็จหรือไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ที่กำหนด ถ้าหากผู้บริหารโรงเรียนขาดทักษะการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้ การบริหารโรงเรียนประถมศึกษานั้นวันจะมีความยุ่งยากมากขึ้น เนื่องจากการปรับปรุง หลักสูตร การขยายโอกาสทางการศึกษาทั้งระดับก่อนประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ผู้บริหารต้องใช้ความรู้ความสามารถอย่างมากในการบริหารการศึกษา และสิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัย เห็นว่าจะช่วยให้การบริหารการศึกษาของผู้บริหารประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดีก็คือ ทักษะการบริหาร ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรจะทำการศึกษาทักษะการบริหารการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อจะได้ทราบ ข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา และเพื่อสนอง นโยบายของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นและ เพื่อหาทางปรับปรุงการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูอาจารย์ เกี่ยวกับทักษะ การบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์เกี่ยวกับทักษะการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ

สมมติฐานของการวิจัย

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์เกี่ยวกับทักษะการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ มีความแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเกี่ยวกับทักษะการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เฉพาะตำแหน่งที่สูงสุดในโรงเรียนคือ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสมุทรปราการเท่านั้น
2. การศึกษาทักษะการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จะยึดหลักการตามทฤษฎี 3 ทักษะของ โรเบิร์ต แอล แคทซ์ (Robert L. Katz, 1983) ซึ่งประกอบด้วยทักษะ 3 ประการคือ
 - 2.1 ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skill)
 - 2.2 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Skill)
 - 2.3 ทักษะด้านคตินิยม (Conceptual Skill)
3. ทักษะการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ จะพิจารณาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ที่ได้จากแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเท่านั้น

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ทักษะ หมายถึง ความคล่องแคล่ว ความชำนาญในการปฏิบัติ
 การบริหาร หมายถึง หลักการ ทฤษฎี กระบวนการ เทคนิค ตลอดจนปัจจัยต่างๆ ที่ใช้ดำเนินงานในองค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่นโยบายกำหนดไว้
 ทักษะการบริหารการศึกษา หมายถึง ทักษะด้านเทคนิค ด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านคตินิยม ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

ทักษะด้านเทคนิค หมายถึง ความสามารถที่จะใช้ความรู้ในกิจกรรม เฉพาะอย่าง รวมถึงวิธีการ กระบวนการ ขั้นตอนหรือเทคนิคต่างๆ ตลอดจนการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถที่จะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในฐานะสมาชิกของกลุ่ม และสร้างความร่วมมือกับกลุ่มในฐานะผู้นำ เข้าใจความต้องการของบุคลากรและกระตุ้นให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย

ทักษะด้านคตินิยม หมายถึง ความสามารถ เข้าใจหน่วยงานของคนในทุกลักษณะ และเห็นความสัมพันธ์ของหน่วยงานของคนที่มีต่อหน่วยงานหรือองค์การอื่นที่เกี่ยวข้อง จะต้องเข้าใจว่างานแต่ละหน้าที่ในโรงเรียนจะขึ้นอยู่กับซึ่งกันและกัน และหากมีการเปลี่ยนแปลงในหน้าที่หรืองานต่าง ๆ ส่วนใดส่วนหนึ่งของโรงเรียนก็จะกระทบกระเทือนถึงส่วนอื่น ๆ นอกจากนี้ ยังต้องรู้จักการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัย วิพากษ์วิจารณ์ และการรู้จักใช้คำถาม

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการโรงเรียน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน หรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน

ครูอาจารย์ หมายถึง ครูอาจารย์ที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการพัฒนาทักษะการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัด
2. ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาทักษะการบริหารการศึกษาของตนเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยบุคลากร 2 กลุ่มคือ

1.1 กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน โดยคำนวณหาขนาดที่พอดีของกลุ่มตัวอย่างประชากรได้ 109 คน จากประชากรทั้งหมด 149 คน ตามสูตรของ Taro Yamane (1979) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

n = ขนาดที่พอดีของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนสมาชิกทั้งหมดในประชากร

e = ขนาดของความคลาดเคลื่อนทั้งหมดที่ผู้วิจัยยอมรับ

แล้วทำการสุ่มตัวอย่างประชากรอย่างง่าย (The Simple Random Sampling)

1.2 กลุ่มครูอาจารย์ ได้แก่ ครูอาจารย์ที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียน โดยคำนวณหาขนาดที่พอดีของกลุ่มตัวอย่างประชากรจากสูตรของ Taro Yamane (1979) ได้ 357 คน จากประชากรทั้งหมด 3,289 คน และทำการสุ่มตัวอย่างประชากรอย่างง่าย (The Simple Random Sampling) จากครูในโรงเรียนเดียวกันกับผู้บริหารที่สุ่มมา

รวมกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 2 กลุ่ม จำนวน 466 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถามชุดเดียวกัน โดยส่งให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ที่สอนอยู่ในโรงเรียนนั้น

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของคำถามที่ใช้เป็นแบบกำหนดให้เลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับทักษะการบริหารการศึกษา ซึ่งครอบคลุมทักษะทั้ง 3 ด้าน เป็นคำถามแบบประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended)

การสร้างแบบสอบถามได้มาจากการศึกษาเอกสาร บทความ คำรา และผู้เชี่ยวชาญแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถาม ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามขึ้นแล้วนำแบบสอบถามนั้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญอ่าน วิเคราะห์ วิจัย ให้ข้อคิดและข้อเสนอแนะทั้งด้านเนื้อหา ส่วนภาษาที่ใช้ นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจึงนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการ การประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร โดยผู้วิจัยนำเสนอแบบสอบถาม ไปส่งให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร และขอรับคืนด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งกลุ่มผู้บริหาร และกลุ่มครูอาจารย์ จะทำการวิเคราะห์โดยหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

4.2 ข้อมูลตอนที่ 2 เกี่ยวกับทักษะการบริหารการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ด้าน จะทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.3 ข้อมูลจากตอนที่ 2 เกี่ยวกับทักษะการบริหารการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ด้าน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ จะนำมาเปรียบเทียบโดยหาค่า t (t-test)

4.4 ข้อมูลตอนที่ 3 ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลที่ได้จากการตอบคำถามแบบปลายเปิด

การนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิจัยดังนี้

บทที่ 1 กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 2 วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างแบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย